

Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΧΝΗ

εις αυτό τὸ σπίτι εἶνε πλέον κόλασις καὶ ἠπει-
λει ἡ ἀγαθὴ γραία ὅτι θὰ φύγῃ νὰ πᾶ νὰ γείνη
τοῦ κακοῦ... διὰ νὰ εὕρῃ τ' ἀγαθὰ τῆς...

Ἡ κυρὰ Ρηνῶ μόνον τὸν πατέρα ἐσέβετο καὶ
ἐτίμα, διότι μὲ αὐτὸν ἐσυγγένευε. Κανένα ἄλ-
λον δὲν ἠγάπα. Τὴν μητέρα τὴν ἐφοβεῖτο, ἀλλὰ
καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ εἰπῇ τίποτε ἐναντίον τῆς.
Ἄλλὰ καὶ ἡμεῖς, ὅλα τὰ παιδιὰ δὲν τὴν ἀγα-
πούσαμεν, διότι ἦτον κακιὰ. Ἐγὼ μάλιστα δὲν
τὴν ὑπέφερα διότι ἦτον βαριλόγη καὶ πρὸ πάν-
των διότι ἐκαλογοῦσε τὴν νύμφη μου. «Ὅτ' τὸ
κόμης γερὸ τὸ παιδί ἀπὸ τὸ πολὺ φαί;» ἔλεγε
πάντοτε ὅταν τὴν ἐβλεπε νὰ τρώγῃ.

— Σώπα πιά! τῆς ἔλεγα, θὰ τὴν φᾶς μὲ τὴν
κακογλωσσίδα σου!

Καὶ τὸ ἔφερε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ν' ἀποβάλλῃ ἡ
νύμφη μου καὶ ὀλίγον ἐλείψε ν' ἀποθάνῃ. Αἶ,
ἀπὸ τότε πιά δὲν ἤθελον οὔτε ζωγραφιστὴ νὰ τὴν
βλέπω. Καὶ τῆς τὸ ἔλεγα κατόπιν διὰ νὰ τὴν
τιμωρήσω, ὅτι ἡ κακογλωσσίδα τῆς τὴν ἔφαγε
— μὰ δὲν βαρύνεται;!

Δὲν τὴν εἶδα ποτὲ νὰ δακρῦσῃ ποῦ μᾶς εἶχαν
συμβῆ τόσα δυστυχήματα, ἀλλὰ οὔτε τὴν παρα-
μικρὰν χαρὰν νὰ ἐκφράσῃ εἰς τὰς τῶσας χαρὰς
τῆς οἰκογενείας μας. Ἐγὼ ἐσυνήθισα νὰ τὴν
θεωρῶ ὡς ἕνα φεῖδι ποῦ ἐξίσταίναμεν εἰς τὸν
κόλον μας.

Εἶχε ἀρρωστήσει βαρεῖα ὁ πατέρας. Ὅλοι
μας αἱ φροντίδες συνεκεντρώθησαν περὶ τὴν κλί-
νην του. Ἡ κυρὰ Ρηνῶ, ἡ ὁποία ἐσχάτως δὲν
εἰμπορούσε πλέον νὰ ἀναβαίῃ τὴν σκάλα, ἔμενε
εἰς ἕνα δωμάτιον τοῦ κάτω πατώματος καὶ ἐκεῖ
τῆς ἐστέλλαμεν τὸ φαγητόν της. Κατ' ἀρχὰς
τῆς ἀπεκρῦψαμεν τὴν ἀσθένειαν τοῦ πατέρα,
ἀλλ' αὐτὴ μὴ βλέπουσα αὐτὸν ἤρχισε νὰ δεικνύῃ
σημεῖα ἀνησυχίας, ἤθελε νὰ τὴν ἀναιθάσσουν ἐπάνω
διὰ νὰ πεισθῇ ὅτι δὲν ἔπαθε τίποτε. Ἐπεριπα-
τοῦσε ἀνυπόμονος εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἤρώτα τοὺς
ἀνερχομένους καὶ κατερχομένους τί γίνεται ὁ
Μιχαλάκης.

Τὴν ἀναιθάσαμεν καὶ παρέστη καὶ αὐτὴ εἰς
τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ καλοῦ μας πατέρα....

Μοῦ εἶπαν ὅτι ἐκλαυσε καὶ αὐτὴ....

Τὴν συνεπάθησα.

Τὴν ἐπαύριον τῆς κηδείας τοῦ πατέρα τὴν εὐ-
ρεμὲν νεκρὰν ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς.

Τὴν ἐσυγχώρησα.

Διὰ τὴν ἀντιγραφήν

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ἰδέαι καὶ εἰκόνες πρὸς διάδοσιν — Ἡ ἀληθὴς
μεγάλῃ Τέχνῃ εἶνε ἢ διὰ τοὺς μικροὺς προω-
ρισμένῃ. — Καλλιτεχνικὴ μόρφωσις τῶν μαζῶν.

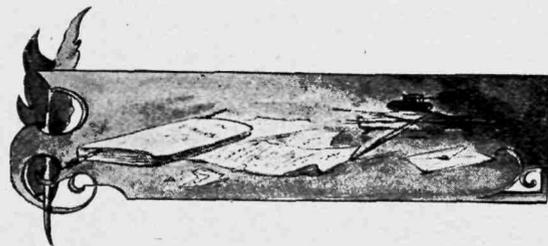

ΑΝ ὠραῖον πρᾶγμα, εἶ-
πεν ὁ ποιητὴς Keats,
εἶνε διαρκὴς πηγὴ χα-
ρᾶς». Ἐὰν ἐπόμενως
μᾶς ἐμάνθων οἱ ἔχον-
τες τὴν σχετικὴν ἐντο-
λὴν καὶ εὐθύνην καλ-
λιτέχναι ν' ἀγαπῶμεν
καὶ εὐρίσκωμεν τὸ Ὁ-
ραῖον ὑφ' ὅλας αὐτοῦ

τὰς μορφάς, ἡ ζωὴ θὰ ἦτο φαῖδροτέρα, μᾶλλον
γελαστὴ καὶ χαρίεσσα, ἐκάστη δὲ ἀναπνοὴ ἡμῶν
θὰ ἦτο καὶ εἰς στίχος τοῦ Huland φαῖδρος ἐλ-
πίδος πρὸς τὸν κόσμον, ὅστις καθ' ἐκάστην γί-
νεται τελειότερος καὶ καλλίτερος.

Ὁ κόσμος αὐτός, μολονότι κόσμημα τῆς δη-
μιουργίας, μὴ ἔχων ἀνάγκη τοῦ κοσμητικοῦ
«ὠραῖος», φαίνεται μολαταῦτα ἄθροισμά τι ἀ-
σχημιῶν οὐχὶ βεβαίως τῶν ὠραίων ἐκείνων ἀ-
σχημιῶν τῶν εἰκόνων τοῦ Rembrand, ἀπὸ τὸ
μελανὸν βάθος τῶν ὁποίων προβάλλεται μεῖδιαν
μυστικὴν αἴγλην τὸ ὠραῖον, ἀλλ' εἶνε ἄθροισμά
τι ἀσχημιῶν καὶ πεζοτήτων, τὰς ὁποίας μοι-
ραίως ἐπιβάλλει ὁ νεώτερος βιομηχανικὸς ἀγὼν
τῆς ὑπάρξεως, ὅστις μᾶς πνίγει. Οὐδαμοῦ π. χ.
θὰ εὕρετε ἐν ἀληθῆς τῆς φύσεως τεμάχιον,
ἐλευθερον, διὰ νὰ τὸ θαυμάσετε χωρὶς ἡ τέχνην
νὰ θέσῃ τὸ ψεῦδος τῆς, τὴν μίμησιν τῆς ἢ τὴν
προσποίησιν τῆς ἢ τὸν ἀκαταληπτον συμβολι-
σμόν της καὶ τὰς μυστικοπαθεῖς συγκινήσεις, αἰ-
τινες βεβαίως δὲν εἶνε ἀκόμη κατάλληλοι διὰ
τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τῆς παρουσίας γενεᾶς. Εἶνε
βεβαίως ὠραῖαι καὶ πολὺ βαθέως ἀπολαυστικαὶ
αἱ ὑψηλαὶ καὶ ὑπέρταται συγκινήσεις τῆς «Grand
Art» — τῆς «Μεγάλῃς Τέχνης» — αἱ ὧν θωπεύον-
ται καὶ δονοῦνται αὐτὰ τὰ βαθυτέρα τῆς ὑπάρξεως
μας ἄδουτα, ἅτινα μετεδόθησαν καὶ διήλθον διὰ
τῶν γενεῶν ἀναλλοίωτα διὰ ν' ἀποτελέσουν τῆς
ζωῆς μας τὴν οὐσίαν, τῆς ζωῆς μας τὰς ἀορί-
στους συγκινήσεις τῶν βαθέων καὶ κληρονομικῶν
αἰσθημάτων.

Αἱ συγκινήσεις ὅμως αὗται, ἀνεκτιμητῶς συγ-
κινούσαι ἐκείνους οἵτινες ἀληθῶς τὰς ἐννοοῦν,
καὶ ἀπείρως καθιστῶντες ἀξίους ἐλέους ἐκείνους
οἵτινες φρονοῦν καὶ διατείνονται ὅτι τὰς ἐννοοῦν,
ἐνῶ πραγματικῶς οὔτε χονδρικῶς δύνανται νὰ
τὰς αἰσθανθῶσι, αἱ συγκινήσεις αὗται εἶνε δῶρον
διὰ τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ δὲ
Μεγάλῃ Τέχνῃ, διὰ τὴν Τέχνην ἐπινοηθεῖσα, δὲν
δύνανται ν' ἀποτελέσῃ παγκόσμιον Σύμβολον λα-

τρέας, μολονότι ακατάληπτος, διότι ή ούσία τής τέχνης είνε ή ψυχική εκείνη και καλλιτεχνική άφομοίωσις, ή ήθική εκείνη τροποποίησις του οργανισμού, ήτις μόνον διά τής τελείας αντίληψως είνε δυνατή, λογικώς και πραγματικώς.

Τά σύμβολα λατρεύονται διότι είνε ακατάληπτα, διότι λατρεία είνε ύποβολή, είνε ύπνωτισμός. Τελεία δέ λατρεία ύπνωτιστική είνε ή θρησκευτική, ήτις άγει και φέρει τά πλήθη ώς να ήσαν μία μόνη νεάνις ύπνωτισμένη, ακριβώς διότι τό ύπνωτίζον σύμβολον είνε ακατάληπτον, είνε δέ άλγεινώς αισθητή πάσα προσπάθεια προς έκλαίκευσιν, όπως τό σύμβολον έννοηθή. Σχετική, υπό μίαν έποψιν, ήτο έσχάτως και ή αντίδρασις ή μισονείκη τής νεολαίας Αθηνών κατά τής μεταφράσεως του Εύαγγελίου.

Η τέχνη όμως δέν είνε θρησκεία. Η δέ θρησκευτική συγκίνησις έγκειται έν τή οικειοθελεί ήμών ύποταγή προς τι άνωτερον, όπερ ακριβώς μάς άγει και μάς φέρει. Ένψ έν τή Τέχνη έννοούμεν να συγκινηθώμεν πραγματικώς, υλικώς, καθώς όταν τρώωμεν, όταν πίνωμεν, όταν φιλοούμεν και κοιμώμεθα. Αλλά διά να συγκινηθώμεν πραγματικώς, πρέπει άληθώς ή συγκίνησις να μάς τροποποιήση ούτως, ώστε να γείνη αύτη μέρος τής ύπάρξεώς μας, ν' άφομοιωθή, να δογήση έναρμονίως τά νευρικά κύτταρα του έγκεφάλου, να έννοηθή. Αλλως άποτυγχάνει.

Όστε ή Μεγάλη Τέχνη δέν έγκειται κατ' έμέ εις τās συγκινήσεις των ολίγων, διότι ή Τέχνη είνε μιá μορφή, μιá έκφρασις τής τάσεως τής δημιουργίας προς τήν τελειοποίησιν, δηλαδή τήν εξέλιξιν και τήν πρόοδον, ήτις άποτελείται ούχι διά τής πηήσεως των ολίγων εις άφθαστα ύψη, αλλά διά τής μορφώσεως των πολλών, των όλων, και τής ύψώσεως αυτών εις έν επίπεδον τελειότερον, από του όποιου ή ζωή να φαίνεται γενικώς ωραιότερα και φαιδροτέρα.

Ίδου ή μεγάλη Τέχνη. Η ώθησις αύτη των μαζών, του πλήθους προς έν επίπεδον άνωτερον πρέπει να λέγεται Μεγάλη Τέχνη, και ούχι ή ένδιαφέροσα μικρόν αριθμόν πνευμάτων, άληθώς ύπερδών, ήτις κάλλιστα δύναται να λέγεται νέα μικρά τέχνη.

Επειδή δέ ή ύψωσις αύτη του λαού πάντως καλόν δύναται να έχη άποτέλεσμα, δέν άμέσως να μελετηθή ούχι μόνον υπό των ολίγων ειδικών άτομων, αλλά και υπό του κράτους άκύμη. Η βελτίωσις επί το ωραιότερον παντός σχετιζομένου με τήν ζωήν του λαού είνε με μίαν λέξιν τό έργον τής Μεγάλης Τέχνης. Να μη επιτρέπηται π. χ. ή χρήσις ασχήμων αντικειμένων. Τα οικιακά σκεύη, αί οικίαι, τά έπιπλα του μικρού λαού, εάν είνε καλλιτεχνικώτερα και ευθυνώτερα (διά των έννοιών και διαγωνισμών του κράτους, ως γίνεται έν Γαλλία) βεβαίως διά τής καθημερινής επικοινωνίας τροποποιείται ό όργα-

νισμός του λαού επί το καλλιτεχνικώτερον και τό τελειότερον.

Η διάδοσις εθνηνών και ώραίων εικόνων παρά τῷ λαῷ, αντί των αιώνιων άγιών, ή διάδοσις των Παναγιών του Ραφαήλ και του Μουρίλλο παρά τῷ λαῷ αντί των φρικωδών και άηδών Ρωσικῶν εικόνων, ή διάδοσις εθνηνῶν έργων τέχνης, ή θέσπισις των καλλιτεχνημάτων εις όλα τά σπήτια του λαού, ως θεσμοῦ και ήθους και συρμού κοινωνικοῦ, θά επιφέρουν τήν βραδείαν και γόνιμον και βαθεϊαν εκείνην τροποποίησιν και βελτίωσιν του λαού, δι' ής θά ύψωθῇ οὔτος εις έν επίπεδον καλλιτεχνικώτερον τελειοποιήσεως και προόδου, ήτις είνε ό μόνος σκοπός τής Τέχνης.

Ίδου ποία είνε ή Μεγάλη Τέχνη. Ούχι αίθέριαι μυστικοπάθειαι ολίγων, αλλά ψηλαφητή και παλλομένη καλλονή φαιδράς και σφριγώσης ζωής των όλων, ήν να έννοῇ ό λαός όλονέν ότι είνε ωραιότερα και ότι αξίζει να τήν ζῆ κανείς και να τήν άπολαύῃ εις ύψηλοτέραν και ευρυτέραν κλίμακα.

Καλόν λοιπόν θά ήτο εάν ή «Πινακοθήκη» καθώς και όλα τά καλλιτεχνικά φύλλα και μή, διαδίδουν καθ' έκάστην εις τὸν λαόν καταληπτὰς καλλιτεχνικὰς ιδέας. Καλόν θά ήτο εάν εξέδιδοντο εικόνες εὐθηναίαι και πολλαί προς διάδοσιν παρά τῷ λαῷ, αί δέ εφημερίδες καθ' έκάστην να δημοσιεύουν εικόνας ώραίας και σαφεῖς. Εἰς τὰ θέατρα αί αὐλαίαι δύνανται καθώς και αί σκηνογραφίαι να είνε καλλιτεχνικώτεραι, καθώς και εις τὰ καφενεία, τὰ ξενοδοχεῖα, εις πᾶν ἴδρυμα έντός του όποιου συγκεντρώνεται τά πλήθη, δέν επί των τοίχων ν' αναρτῶνται εικόνες καλλιτεχνικαί, καταληπταί και ώραίαι, παριστώσαι τό κάλλος των ήρώων και των μεγάλων έργων και διά τής γονίμου ύποβολής προς μίμησιν παρορμῶσαι τά πλήθη και ύψώνουσαι αυτὰ εις ύψος τελειότερον προόδου και μορφώσεως.

Ο συρμός, αί διαδιδόμεναι ιδέαι, δύνανται να εισαγάγουν εις όλα τά σπήτια του λαού καλλιτεχνικὰς εικόνας εὐθηνάς, ή δέ άστυνομία δύναται ν' άπαγορεύση τās επί των τοίχων των διαφόρων δημοσίων ιδρυμάτων ασχήμους εικόνας.

Οὔτω πως δύναται ό λαός τής καλλιτεχνικῆς Ελλάδος να διαπλασθῇ από τήν επίδρασιν τής Μεγάλης Τέχνης επί το τελειότερον, διά ν' αντικρύση τήν ζωήν ωραιότεραν και φαιδροτέραν.

Σ. ΖΩΓΡΑΦΙΔΗΣ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΔΟΥ

“ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ,,